

Importanța vectorului european pentru dezvoltarea durabilă a Republicii Moldova: relatare în cifre

Noiembrie, 2022

Marina Soloviova

Directoare de program, Expert-Grup

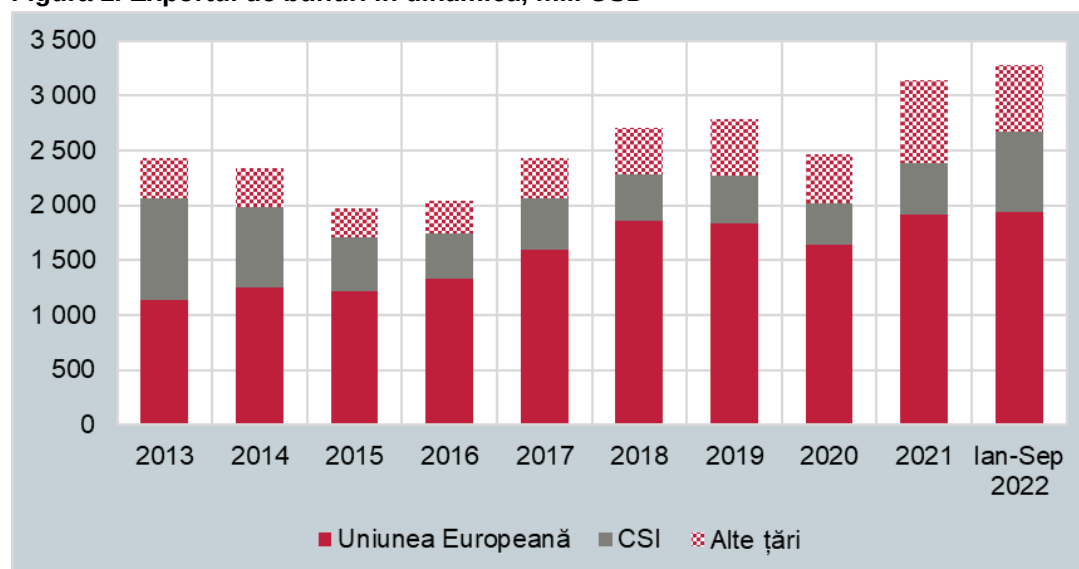
În acest articol, relatăm despre importanța vectorului European pentru dezvoltarea durabilă a Republicii Moldova prin prisma datelor despre comerț extern, investiții și asistența externă. Actualmente, Uniunea Europeană reprezintă nu doar principalul partener comercial al Republicii Moldova, ci și sursa primară de investiții directe în economia moldovenească. De asemenea, Uniunea Europeană a oferit Republicii Moldova pe parcursul anului un suport financiar substanțial sub formă de împrumuturi preferențiale și granturi pentru construcția sau renovarea obiectelor sociale și de infrastructură din satele și orașele Moldovei, dar și pentru atenuarea impactului negativ economic și social pe care l-a suferit Moldova ca urmare a crizei regionale de securitate.

Comerțul exterior

Comerțul cu bunuri

UE este principalul partener comercial al Republicii Moldova, cu o pondere de 59% din totalul exporturilor de bunuri. Conform datelor Biroului Național de Statistică, exporturile de mărfuri destinate țărilor UE-27, în ianuarie-septembrie 2022, au totalizat 1 941 mil. dolari SUA (cu 51% mai mult comparativ cu perioada similară a anului 2021). Exporturile spre UE au avut o dinamică pozitivă puternică și în doar primele nouă luni ale anului 2022 au depășit nivelul întregului an 2021.

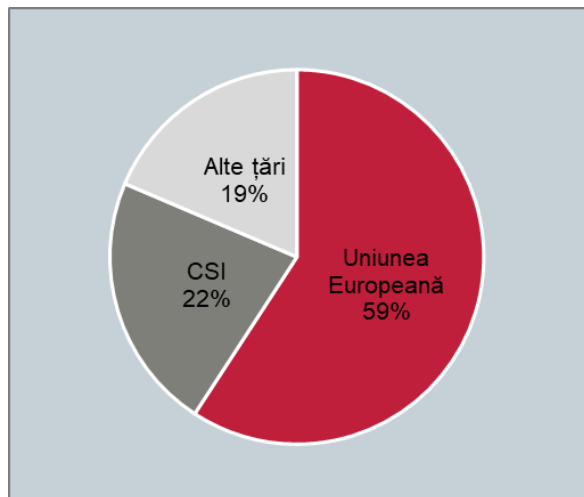
Figura 1. Exportul de bunuri în dinamică, mil. USD

Sursa: BNS

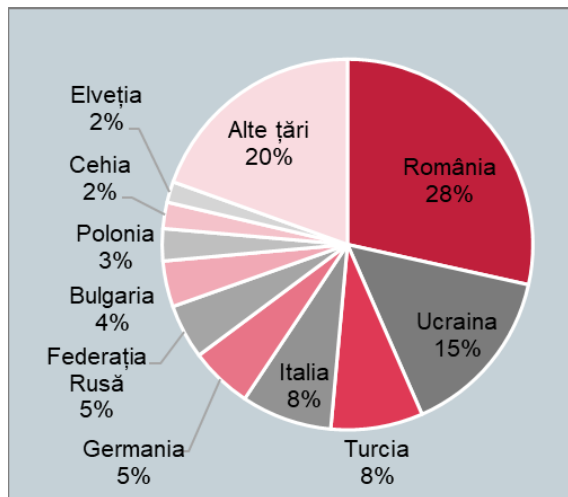
În structura țărilor de destinație a exporturilor moldovenești, România ocupă primul loc cu o pondere de 28% din exportul total de bunuri. Alte țări UE de asemenea intră în top-10 importatori de produse moldovenești: Italia (8%), Germania (5%), Bulgaria (4%), Polonia (3%), Cehia (2%).

Figura 2. Structura exportului de bunuri pe zone geografice, ianuarie-septembrie 2022

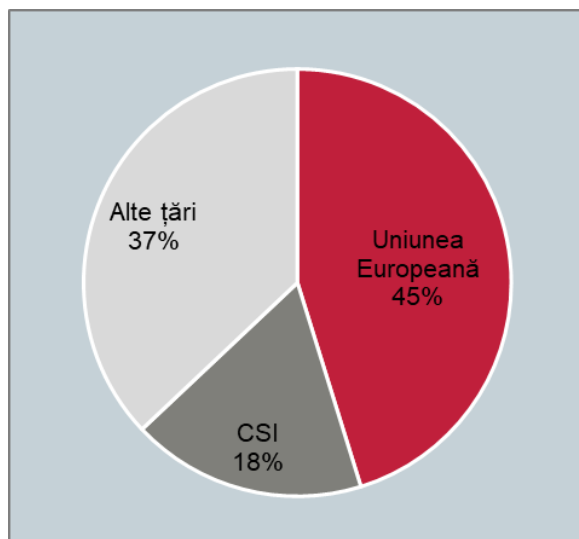
Sursa: BNS

Figura 3. Structura exportului de bunuri pe țări, ianuarie-septembrie 2022

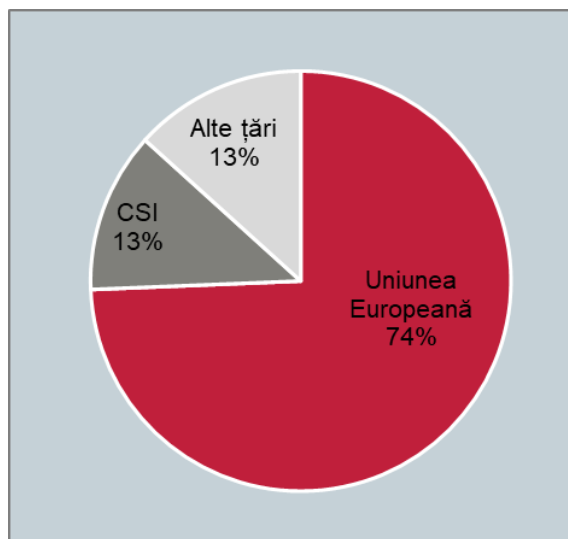
Dacă exportul spre alte țări din afara UE constă preponderent din produse agro-alimentare cu valoare adăugată scăzută, în exportul Moldovei spre UE predomină bunurile industriale. În anul 2021, Uniunea Europeană a absorbit trei sferturi (74%) din exportul industrial al Republicii Moldova și 45% din exportul de produse agro-alimentare.

Figura 4. Structura exportului de bunuri agro-alimentare pe zone geografice, ianuarie-septembrie 2022

Sursa: BNS

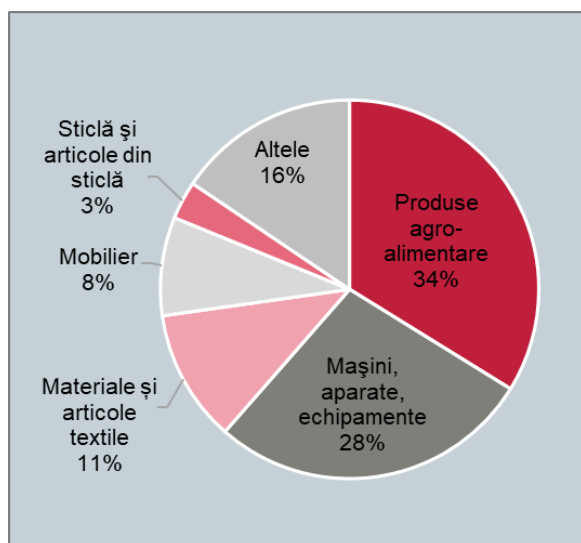
Figura 5. Structura exportului de bunuri industriale pe zone geografice, ianuarie-septembrie 2022

În structura exportului către UE pe categorii de bunuri, produselor agro-alimentare le-a revenit, în anul 2021, o pondere de 34%, urmate de mașini, aparate și echipamente (28%), materiale textile și îmbrăcăminte (11%), mobilier (8%), sticlă și articole din sticlă (3%). În același timp, structura importurilor din UE arată că acestea sunt complementare produselor autohtone: ele nu creează concurență pentru producția locală, ci dimpotrivă reprezintă o sursă de materii prime și echipamente necesare pentru fabricarea mărfurilor la export. Astfel, în anul 2021, Republica

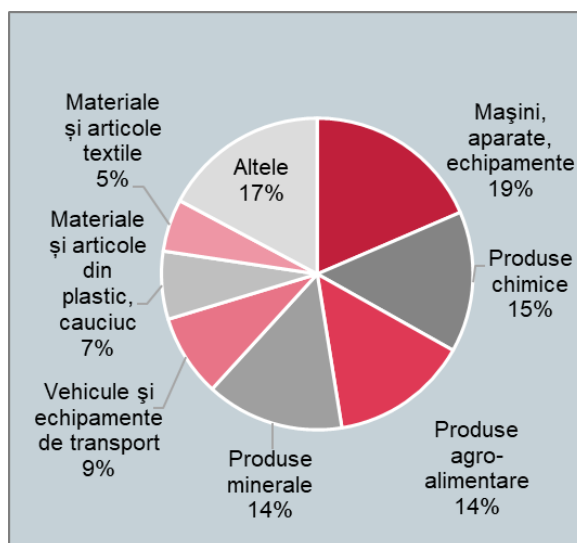
Moldova a importat din UE: mașini, aparate, echipamente (19%), produse chimice (15%), produse agro-alimentare (14%), produse minerale (14%), vehicule și echipamente de transport (9%) etc.

Figura 6. Structura exportului de bunuri în UE, pe categorii de mărfuri, 2021

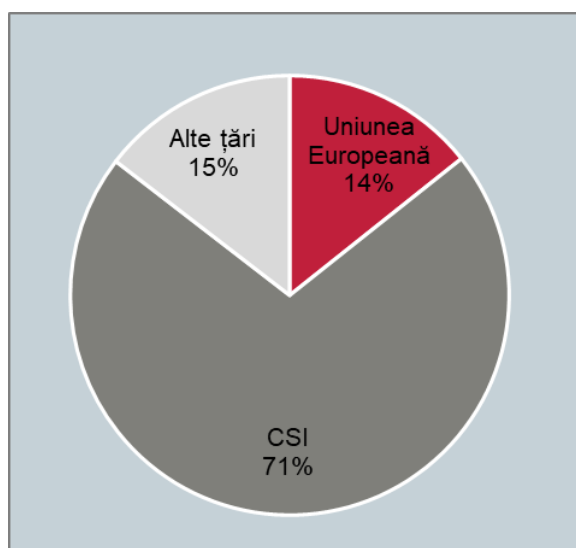
Sursa: BNS

Figura 7. Structura importului de bunuri din UE, pe categorii de mărfuri, 2021

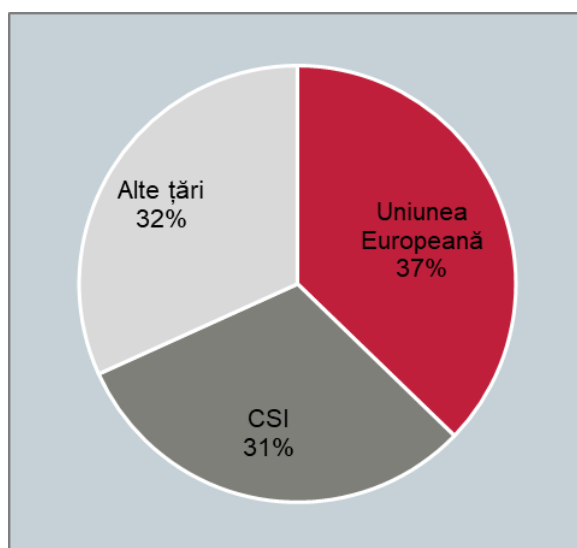
Începând cu anul 2020, Uniunea Europeană a devenit principala piață de desfacere pentru băuturile alcoolice din Republica Moldova, absorbind 37% din exportul ei de alcool și băuturi alcoolice.

Figura 8. Structura exportului de alcool etilic și băuturi alcoolice, pe zone geografice, 2013

Sursa: BNS

Figura 9. Structura exportului de alcool etilic și băuturi alcoolice, pe zone geografice, 2021

Este necesar de remarcat și faptul că, în 2022, drept răspuns la criza economică, Uniunea Europeană, pentru a impulsiona exporturile Moldovenești pe această piață, a dublat cotele pentru exporturile fără taxe de prune, struguri, mere, cireșe, suc de struguri, roșii și usturoi². Totodată, în proces de discuții este și excluderea totală a cotelor, precum și liberalizarea exporturilor de

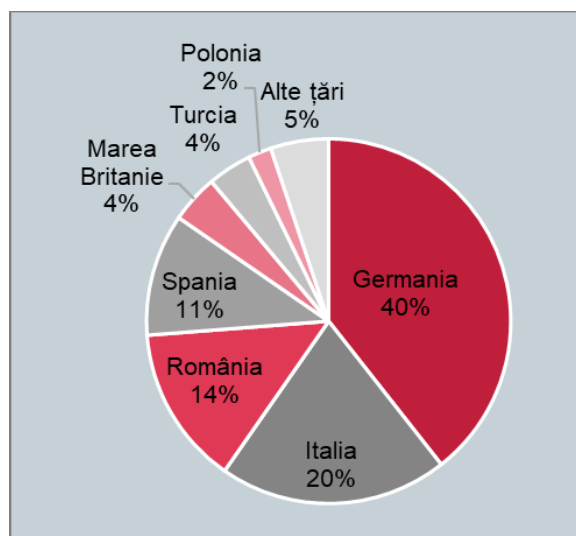
² <http://me.gov.md/ro/content/final-si-oficial-consiliul-european-aprobat-majorarea-pentru-un-cotelor-la-export-pentru>

unele produse de origine animalieră (ex: carnea de pasăre) pe piața UE, fapt ce va oferi un nou impuls pentru dezvoltarea economică a țării.

Comerțul cu servicii

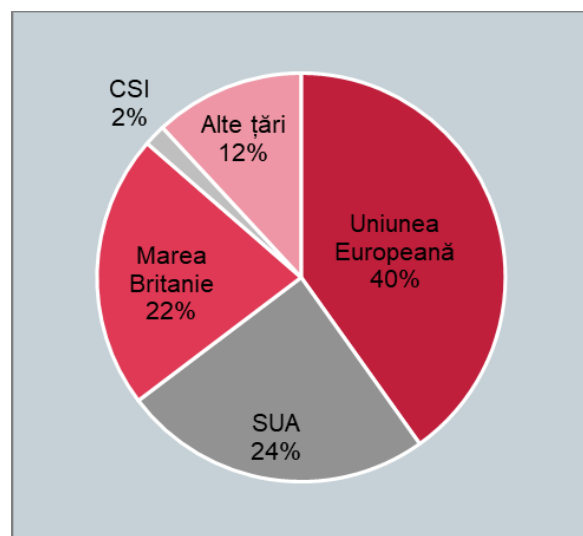
Uniunea Europeană este principalul importator de servicii de informatică din Republica Moldova, ei revenindu-i 40% din exportul de servicii de informatică (anul 2020). De asemenea, UE este principalul importator de servicii de prelucrare a materiei prime (lohn): numai Germaniei i-au revenit în anul 2020 circa 40% din exportul moldovenesc de astfel de servicii, Italiei – 20%, României – 14%.

Figura 10. Structura exportului de servicii de prelucrare a materiei prime, pe țări, 2020

Sursa: BNM

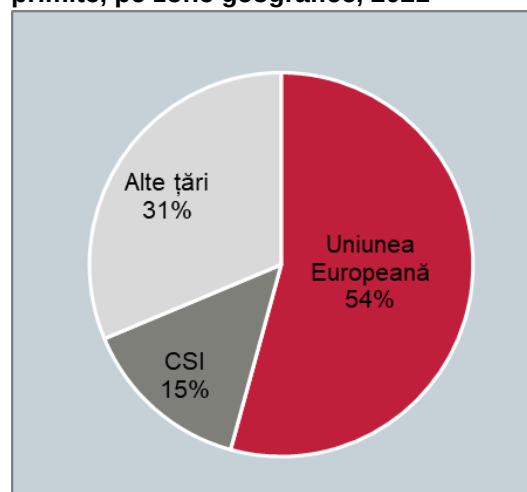
Figura 11. Structura exportului de servicii de informatică, pe țări, 2020

Remiteri

Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei, mai mult de jumătate (54%) din remiterile personale primite de rezidenții moldoveni în anul 2021 (inclusiv pe căi informale) au provenit din Uniunea Europeană. Remiterile din UE au fost în creștere cu 23% comparativ cu anul 2020 și au depășit nivelul pre-pandemic, ajungând la peste un miliard de dolari SUA (1 100,45 mil. USD).

Figura 12. Structura remiterilor personale primite, pe zone geografice, 2021

Sursa: BNM

Investiții directe

Conform situației de la sfârșitul anului 2021, stocul acumulat de investiții directe din UE în Republica Moldova a totalizat 2 920 mil. USD. Din acestea, investițiile directe în capital propriu au constituit 2 461 mil. USD (în creștere cu 6% față de sfârșitul anului 2020), iar datoriile întreprinderilor din Moldova față de firmele afiliate din UE au însumat 459 mil. USD (în scădere cu 2%).

Figura 13. Stocul total de ISD (capital propriu și datorii) la sfârșitul anului, mil. USD

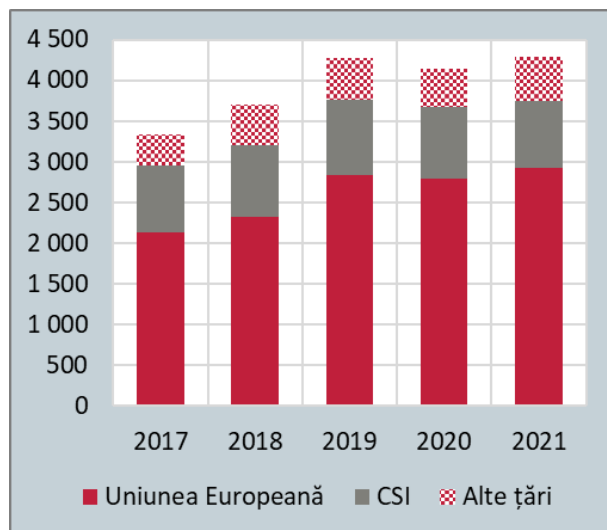
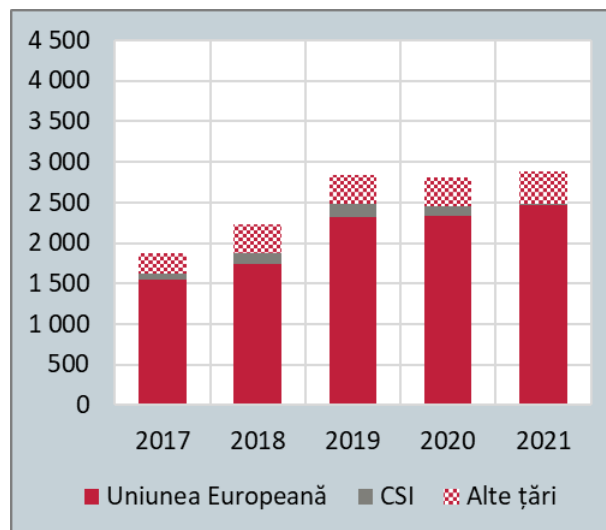

Figura 14. Stocul de ISD în capital propriu, la sfârșitul anului, mil. USD

Sursa: BNM

85% din stocul de investiții străine directe în capitalul propriu al întreprinderilor moldovenești provin din UE. Țărilor CSI le revine 1% din capitalul propriu, iar altor țări – 14%. Dacă luăm în considerație stocul total de ISD (capitalul propriu și datoriile față de firmele afiliate), atunci ponderea investițiilor din UE este de 68%.

Figura 15. Structura stocului total de ISD (capital propriu și datorii), la sfârșitul anului, pe zone geografice

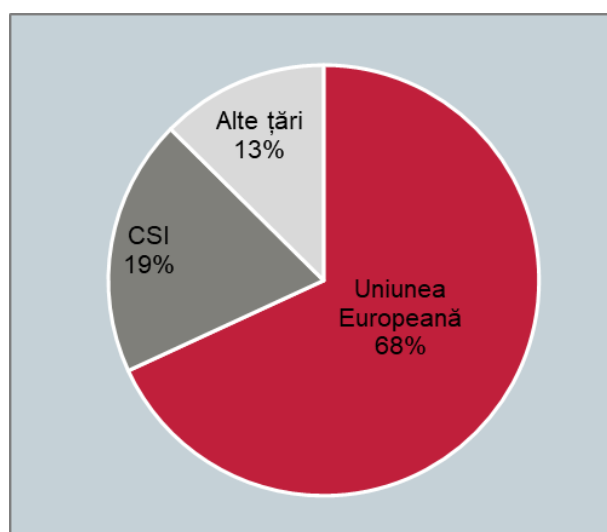
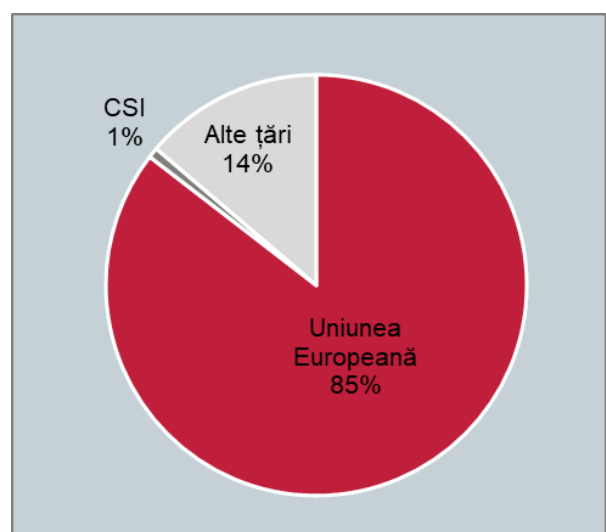

Figura 16. Structura stocului de ISD în capital propriu, la sfârșitul anului, pe zone geografice

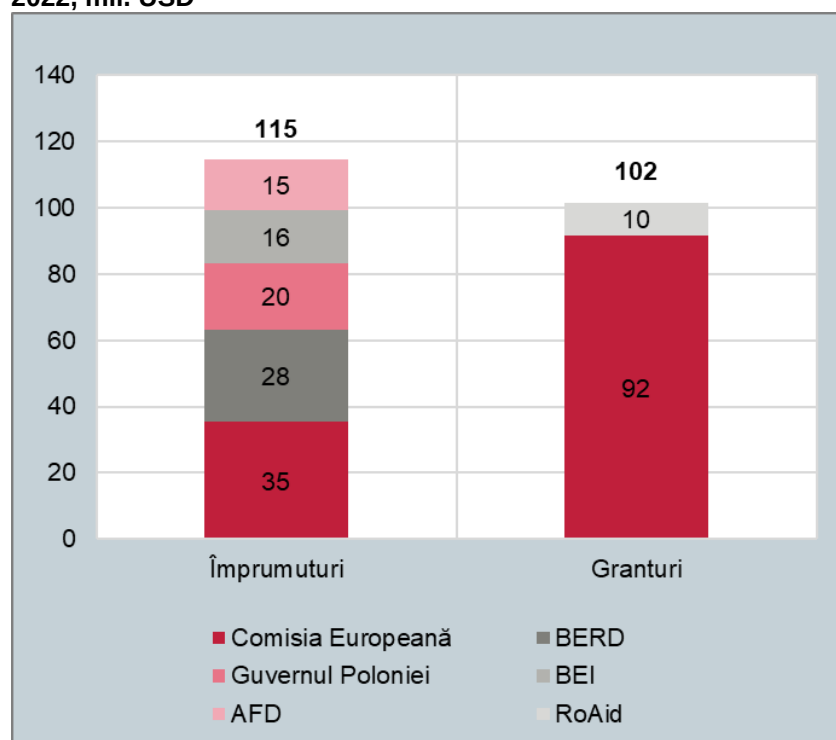

Sursa: BNM

Asistența financiară externă³

Conform ultimelor date oficiale disponibile, în ianuarie-octombrie 2022 Republica Moldova a beneficiat de asistență rambursabilă și nerambursabilă din partea Uniunii Europene în valoare estimativă de 216 mil. USD, dintre care circa o jumătate au constituit împrumuturi și o jumătate granturi. Granturile includ: grantul de la Comisia Europeană în cadrul Contractului de consolidare a statului și rezilienței pentru RM (75 mil. EUR), grantul de la Comisia Europeană în cadrul asistenței macrofinanciare (15 mil. EUR) și grantul de la Agenția de Cooperare Internațională pentru Dezvoltare, România (RoAid) (10 mil. EUR). Împrumuturile au fost formate din: împrumutul de la Comisia Europeană în cadrul asistenței macrofinanciare (35 mil. EUR), împrumuturi de la Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (28 mil. USD), împrumutul de la Guvernul Poloniei (20 mil. EUR), împrumuturi de la Banca Europeană de Investiții (16 mil. USD), împrumutul de la Agenția Franceză pentru Dezvoltare (15 mil. EUR).

Figura 17. Debursările de împrumuturi și granturi de la UE pentru suport bugetar și proiecte investiționale, ianuarie-octombrie 2022, mil. USD

Sursa: compilat în baza datelor Ministerului Finanțelor și BNM

Această asistență vine să contribuie atât la susținerea cheltuielilor curente ale guvernului, inclusiv legate de pensii și compensații, cât și la dezvoltarea regiunilor și satelor din Republica Moldova, prin finanțarea construcției sau renovării unor obiecte sociale și de infrastructură. Printre principalele proiecte în desfășurare, finanțate din surse europene, putem menționa:

- Acordul de finanțare „*Contractul de consolidare a statului și rezilienței pentru Republica Moldova*” pentru gestionarea crizei energetice, care a inclus asistență nerambursabilă de 60 mil. EUR oferită de Comisia Europeană, și a fost apoi suplimentată cu un alt grant de 75 mil. EUR. Acesta are menirea să atenueze impactul socio-economic al creșterii

³ Mai multe detalii despre asistența externă rambursabilă și nerambursabilă primită de Republica Moldova aflați din seria de publicații „Monitorul Asistenței Externe”, realizate de Expert-Grup și Institutul Pentru Inițiative Strategice cu suportul Fundației Soros Moldova: <https://www.expert-grup.org/ro/biblioteca/monitorizarea-asistentei-externe>

prețurilor la gaze, în special asupra grupurilor vulnerabile; să susțină redresarea socio-economică pe termen lung, securitatea energetică și tranziția energetică a Republicii Moldova;

- Proiectul de *Răspuns de urgență la Covid-19 și Suport IMMM* în valoare de 70 mil. EUR, finanțat din împrumutul Băncii de Dezvoltare a Consiliului Europei, care are scopul de a oferi sprijin sistemului de sănătate din Moldova în lupta cu Covid-19, precum și de a susține întreprinderile mici cu lichidități necesare pentru menținerea și crearea locurilor de muncă;
- Proiectul „*Livada Moldovei*” cu bugetul total de 120 mil. EUR este o linie de creditare oferită de către Banca Europeană de Investiții Guvernului Republicii Moldova, care la rândul său acordă împrumuturi, prin intermediul băncilor comerciale participante, întreprinderilor din sectorul agricol;
- Proiectul de *achiziție a locomotivelor și de restructurare a infrastructurii feroviare* în valoare de 165 mil. EUR, cofinanțat de BERD și BEI;
- *Programul de asistență tehnică și financiară* între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova în baza unui ajutor financiar nerambursabil în valoare de 100 mil. EUR. Din această sumă, cea mai mare parte urmează să suplinească sumele alocate Fondului de Dezvoltare Regională și Locală;
- *Proiectul de îmbunătățire a serviciilor de gestionare a deșeurilor solide* și crearea sistemului integrat de management al deșeurilor solide, cu costul total de 103 mil. EUR, care va fi acoperit din împrumuturile BEI și BERD, precum și din granturi de la alți donatori (GIZ, Agenția Cehă de Dezvoltare).
- *Proiectul privind modernizarea sistemului termoelectric al municipiului Bălți – Faza 2*, finanțat prin împrumutul BERD de 14 mil. EUR, din Fondul Verde pentru Climă – 1 mil. EUR și un grant de 2 mil. EUR de la Fondul Parteneriatului pentru Eficiență Energetică și Mediu din Europa de Est;
- *Proiectul privind eficiența energetică a clădirilor din Moldova*. Costul proiectului este de 75 mil. EUR care va fi asigurat prin împrumuturi de la BERD și BEI și un grant investițional de 15 mil. EUR oferit prin intermediul Platformei de Investiții pentru Vecinătate a Comisiei Europene. Scopul acestui proiect este să îmbunătățească performanța energetică a clădirilor publice.

Recent, la cea de a treia conferință a donatorilor care s-a desfășurat la Paris, șefa diplomației din Germania, Annalena Baerbock, a promis Moldovei un ajutor suplimentar de 32 mil. EUR. De asemenea, președintele Franței Emmanuel Macron a anunțat un sprijin în valoare de 100 de mil. EUR.

Concluzii

Uniunea Europeană este un partener economic de încredere pe care Republica Moldova se poate baza:

- Uniunea Europeană este principalul partener comercial al Republicii Moldova, cu o pondere de 59% din totalul exporturilor de bunuri. Exportul în UE a înregistrat și o creștere puternică de 51% în primele nouă luni ale anului curent;
- Uniunea Europeană absoarbe trei sferturi (74%) din exportul industrial al Republicii Moldova și aproape o jumătate (45%) din exportul moldovenesc de produse agro-alimentare. Începând cu anul 2020, Uniunea Europeană a devenit principala piață de desfacere pentru băuturile alcoolice din Republica Moldova, primind 37% din exportul ei de alcool și băuturi alcoolice;

- În comerțul cu servicii, Uniunea Europeană este principalul importator de servicii de informatică din Republica Moldova, ei revenindu-i 40% din exportul de astfel de servicii. De asemenea, UE importă aproape tot volumul de servicii de prelucrare a materiei prime realizat în Moldova (fabricarea la comandă a articolelor de îmbrăcăminte, încălțăminte, mobilă, accesorii pentru automobile etc.);
- Mai mult de jumătate (54%) din remiterile personale primite de Moldova în anul 2021 au provenit din Uniunea Europeană. Remiterile din UE au crescut puternic comparativ cu anul 2020 și au depășit un miliard de dolari SUA;
- 85% din stocul de investiții străine directe în capitalul propriu al întreprinderilor moldovenești provin din UE. La sfârșitul anului 2021, ele au constituit circa 2,5 miliarde dolari SUA, în creștere cu 6% față de sfârșitul anului 2020;
- Pe parcursul anului curent Uniunea Europeană a oferit Republicii Moldova un suport financiar substanțial (de peste 200 mil. EUR) sub formă de împrumuturi preferențiale și granturi pentru construcția sau renovarea obiectelor sociale și de infrastructură din satele și orașele Moldovei, dar și pentru atenuarea impactului negativ economic și social pe care l-a suferit Moldova ca urmare a crizei regionale de securitate. În noiembrie la Paris a fost anunțat un sprijin financiar suplimentar pentru Moldova.